

MTIHANI WA MWIGO 2018

MWONGOZO WA KARATASI YA KWANZA.

2a) Kulemazwa kwa Kiswahili

Tujivunie Kiswahili. (ala1)

b) Wametambua utamu wa kiswahili na kujifunza japokuwa si wenyeji

-wanatumia Kiswahili kwa njia inayo pendeza.

-Wamejistawisha katika Kiswahili na wengine wakawa walimu.

(3×1=ala3)

c)

— Kuuza magazeti ya Kiswahili kwa bei ya chini mno.

— Ukosefu wa utaalamu katika magazeti ya Kiswahili.

— Mtazamo kuwa magazeti ya Kiswahili yanafaa kusomwa na wazee au watu amabao walishindwa na masomo shuleni.

— Kutia kiasi kichache cha habari katika magazeti ya Kiswahili.

— Watangazaji kwenye runinga kuwasilisha habari kwa kiingereza.

— Vipindi vingi kwenye runinga kuwasilishwa kwa kiingereza.

— Watangazaji kwenye runinga kuwahoji na kualika wahojiwa wasiokijua na kukimudu Kiswahili kuzungumzia mada husika. (ala4)

d

— Kiswahili kufanywa lugha rasmi

— Wanasiasa kutumia Kiswahili bungeni akiwemo Raisi.

— Sera zinazohusu elimu zikarabatiwe ili Kiswahili kitumiwe kwa upana. (3×2)=ala 6)

e)

— Kukinyonga

— Kukitia kitanzi

— Ugandamizaji

— Kutweza

— Imelegea

— Tope tulilolikanyanga tunapangusia kwenye Kiswahili. (zozote 3×1=alama3)

f)

i) Akisema

- ii) Tunavyokisema kiingereza kwa ueledi.
- iii) Kuiba mali ya wenyewe. (alama3)

MWONGOZO.

3 a) Hawakuwa wakicheza wala kuimba. ($2 \times \frac{1}{2} = \text{ala1}$)

b) Yeye alinisaidia mimi. ($4 \times \frac{1}{2} = \text{ala 2}$)

c) Mtu alaye hunenepa. (ala 1)

d) Jipaka hili limekua jizi. ($4 \times \frac{1}{2} = \text{ala 2}$)

e) PO/PA – Mahali maalum,wazi au panapodhihirika.

KO/KU – Mahali pasipo maalum, pasipo wazi au pasipodhilika

MO/MU – Ndani ya

Kutaja $\frac{1}{2}$, Kueleza $\frac{1}{2}$ (ala3)

f) Mfano – Oa, Ua, n.k

Hakiki jibu la mwanafunzi. (ala1)

g) Mfano:

i) Alienda kisumu

ii) Mama mzee amefika. ($2 \times \frac{1}{2} = \text{ala1}$)

b) Atumie 'nge' na 'ngali' katika sentensi. (ala2)

i) N + V + T + E ($4 \times \frac{1}{2} = \text{ala2}$)

j) Anakimbia kwa niaba yangu

Ananilaki

Anakuja nimpe msaada

zozote mbili (ala2)

k) a) Hutumiwa kuonyesha kuwa neno fulani limeendelezwa vibaya. K.m jambo hili ni gumu.

-Hutumiwa kuonyesha kosa la kisarufi.

Mfano ; viatu zilizonunuliwa ilikuwa mingi.

-Hutumiwa kuonyesha kuwa maelezo zaidi yatatolewa chini ya ukurasa.

Zozote mbili (ala2)

b) Sentensi zionyeshe matumizi ya ufafanuzi au kufungia nambari.

k.m Juma [mtoto wa Ali] mefika.

[i]Ameenda kwao.

ii) Wamekula matunda.

Yoyote moja (ala1)

l) NI – Ndani ya au kielezi cha mahali.

- Kitenzi kishiriki kipungufu.

$2 \times \frac{1}{2} =$ (ala1)

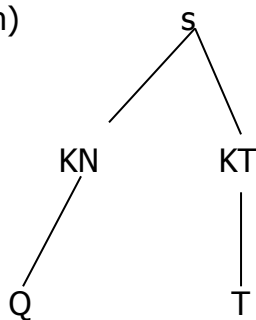
Tan. Asipoandika kipungufu asipate.

m) Matunda yalikuwa kikapuni.

Matunda yalikuwa ndani ya kikapu

(ala2)

n)

$6 \times \frac{1}{2} =$ (ala3)

Ameadhilibiwa

o) Mama alimliza mtoto.

(ala 1)

P) Mtaka cha mvunguni – kishazi kitegemezi

Mtaka sharti ainame - kishazi uhuru.

Tan . Lazima neno mtaka liwe katika kishazi uhuru. Likiwa halipo asipate. $2 \times \frac{1}{2} =$ (ala1)

q) mfano. Alikuwa akila huku akisoma. (ala1)

Hakika majibu ya mwanafunzi.

r) Sentensi itoe maana ya 'kwa sababu'

k.m. Aliniita maadam alitaka kunishauri. (ala1)

4 a) Mlowezi. (al1)

b) Mwali. (al1)

c) Kofia kubwa yenye ukingo duara uliotokeza nje (al 1)

d) Dereva wa gari la moshi. (ala 1)

e) Mizani (ala 1)

f) Cha kubania chuma au mbao. (ala 1)

g) Kichaa cha mbwa (ala 1)

h) Mzingani (ala 1)

i) Tai (ala 1)

j) Mdudu mdogo ambaye huganda kwenye miili ya wanyama na kuwanyonya damu.(ala 1)

k) Hori (ala 1)

l) Moyo (ala 1)

m) Zawadi anayopewa mtu kwa utumishi bora wa kazi. (ala 1)

n) Hali ya nchi kuwa kavu kiasi cha kutoweza kupata mavuno ya kutosha. (ala 1)

o) Tarumbeta ndogo inayopigwa na askari (ala 1)

- p) Shida, tabu, adha.
- q) Magurudumu. (ala 1)
- r) Zohari. (al 1)
- s) 13, 053, 950. (ala 1)
- t) Inshallah. (al 1)

5.

- Kuwa na mfano sawa wa maendelezo.
- Kuwa na sheria na kanuni sawa za kisarufi /kimatumizi.
- Kusahihisha mawazo potovu.
- Kuunda msamiati wa kuelezea dhana mpya.
- Kuondoa mgangano katika mawasiliano/kuboresha mawasiliano.
- Kuwa na lugha yenye urasimu.
- Kuiwezesha lugha kukabiliana na majukumu rasmi k.v shuleni, ofisini, bungeni n.k.

Zozote 5 - 5×2 =alama 10